

Jan Pawlak
Instytut Technologiczno-Przyrodniczy w Falentach
Oddział w Warszawie

PODAŻ CIĄGNIKÓW I KOMBAJNÓW ZBOŻOWYCH W POLSCE W LATACH 2003–2010

Streszczenie

W latach 2003–2010 wyprodukowano w Polsce łącznie 48,2 tys. ciągników (średnio 6 024 szt. rocznie). Ich import wyniósł 117,1 tys. szt. (średnio 14 643 szt. rocznie), a eksport 25,3 tys. szt. (średnio 3 161 szt. rocznie). Łączna podaż na rynek krajowy wyniosła 140,0 tys. szt., czyli średnio 17 506 szt. rocznie. Roczna produkcja ciągników zmniejszyła się o 38%, a eksport o 28%. Zwiększyły się: import (o 67%) i podaż ciągników na rynek krajowy (o 46%). Udział ciągników fabrycznie nowych w podaży zwiększył się z 54 do 87%. W latach 2003–2010 wyprodukowano w Polsce łącznie 8,4 tys. kombajnów zbożowych (średnio 1 044 szt. rocznie). Import tych maszyn wyniósł 16,6 tys. szt. (średnio 2 082 szt. rocznie), a eksport 12,5 tys. szt. (średnio 1 565 szt. rocznie). Łączna podaż krajowa wyniosła 12,5 tys. szt., czyli średnio 1 561 szt. rocznie.

Słowa kluczowe: ciągnik rolniczy, kombajn zbożowy, produkcja, import, podaż

Wstęp

Jednym z warunków zapewnienia konkurencyjności polskiego rolnictwa jest modernizacja wyposażenia w środki mechanizacji, umożliwiająca produkcję wysokiej jakości surowców pochodzenia rolniczego w warunkach umiarkowanego poziomu kosztów i poszanowania środowiska naturalnego. Możliwości realizacji takiej modernizacji pozostają w ścisłym związku z podażą środków mechanizacji rolnictwa. Konsekwencją tego jest duże znaczenie analiz rynku maszyn rolniczych, które stanowią między innymi podstawę prognozowania popytu na środki mechanizacji rolnictwa. Punktem wyjścia są dotychczasowe tendencje, obserwowane na rynku maszyn rolniczych, ze szczególnym uwzględnieniem zmian, zachodzących na tym rynku w ostatnich latach.

Celem niniejszego artykułu jest analiza zmian zachodzących na polskim rynku maszyn rolniczych na przykładzie ciągników rolniczych i kombajnów zbożowych. Analiza obejmuje produkcję, import, eksport i podaż tych ma-

szyn na rynek krajowy. Zakres czasowy analizy obejmuje lata 2003–2010. Jest to okres między kolejnymi powszechnymi spisami rolnymi, obejmujący rok poprzedzający wstąpienie Polski do Unii Europejskiej oraz kolejne lata po akcesji.

Materiał źródłowy i założenia metodyczne

W pracy wykorzystano dane z opracowań Głównego Urzędu Statystycznego [GUS 2003–2010; 2011a, b] i Eurostatu [2011]. Podaż objętych analizą środków mechanizacji rolnictwa obliczano, sumując liczbę wyprodukowanych i importowanych maszyn w poszczególnych latach i pomniejszając uzyskany wynik o liczbę maszyn eksportowanych. W przypadku ciągników dokonano także analizy zmian udziału maszyn fabrycznie nowych i używanych w strukturze importu, eksportu i podaży. Podobna analiza w przypadku kombajnów zbożowych nie była możliwa, bowiem dane o imporcie i eksporcie tych maszyn są podawane – zarówno przez GUS, jak i Eurostat – bez uwzględnienia podziału na maszyny fabrycznie nowe i używane.

Sumy maszyn dostarczanych na rynek krajowy z lat 2003–2010 skonfrontowano ze zwiększeniem stanu ciągników i kombajnów zbożowych w rolnictwie polskim, określonym na podstawie wyników powszechnych spisów rolnych z lat 2002 i 2010 [GUS 2011b].

Podaż ciągników rolniczych

W latach 2003–2010 wyprodukowano w Polsce łącznie 48,2 tys. ciągników (średnio 6 024 szt. rocznie). Import ciągników wyniósł w tym czasie 117,1 tys. szt. (średnio 14 643 szt. rocznie), a eksport 25,3 tys. szt. (średnio 3 161 szt. rocznie). Łączna podaż na rynek krajowy wyniosła 140,0 tys. szt. (tab. 1), czyli średnio 17 506 szt. rocznie.

Według wstępnych danych najnowszego powszechnego spisu rolnego [GUS 2011b], liczba ciągników rolniczych w 2010 r. wyniosła 1 471 tys. szt. i była o 132 tys. szt. większa niż w 2002 r. Z zestawienia tej wartości z podażą w okresie między spisami wynika, że kasacja w tym czasie wyniosła ok. 8 tys. szt.

W okresie objętym analizą przeciętna roczna produkcja ciągników zmniejszyła się o 38%, a ich eksport o 28%. Zwiększyły się natomiast: import – o 67% i podaż ciągników na rynek krajowy – o 46% (rys. 1).

W porównaniu ze stanem z 2003 r. import ciągników fabrycznie nowych był w 2010 r. o 236% większy, natomiast import ciągników używanych zmniejszył się o 57%. Udział ciągników fabrycznie nowych w strukturze importu zwiększył się w tym czasie z 42 do 85% (rys. 2).

Podaż ciągników i kombajnów zbożowych w Polsce...

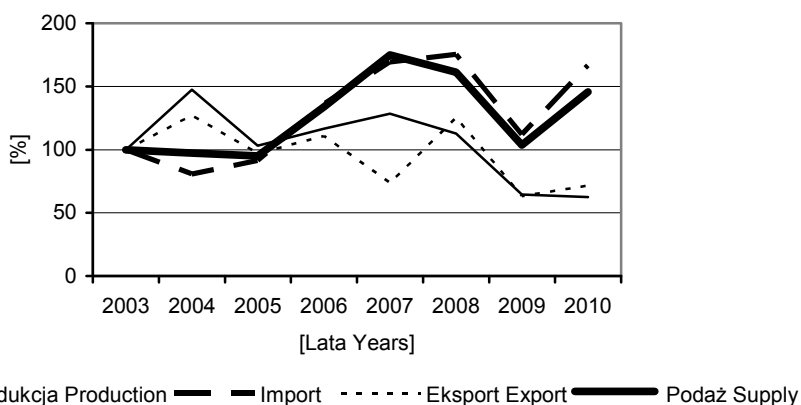
Tabela 1. Produkcja, import, eksport i podaż ciągników w Polsce
Table 1. Production, import, export and supply of agricultural tractors in Poland

Lata Years	Ciągniki Tractors	Produkcja Production	Import	Eksport Export	Podaż krajowa Domestic supply
2003	nowe new	5 770	4 793	3 072	7 491
	używane second hand's	–	6 563	217	6 346
	razem together	5 770	11 356	3 289	13 837
2004	nowe new	8 510	5 509	4 036	9 983
	używane second hand's	–	3 642	138	3 504
	razem together	8 510	9 151	4 174	13 487
2005	nowe new	5 957	7 023	3 149	9 831
	używane second hand's	–	3 371	48	3 323
	razem together	5 957	10 394	3 197	13 154
2006	nowe new	6 720	10 181	3 500	13 401
	używane second hand's	–	5 263	140	5 123
	razem together	6 720	15 444	3 640	18 524
2007	nowe new	7 405	13 373	2 225	18 553
	używane second hand's	–	5 867	198	5 669
	razem together	7 405	19 240	2 423	24 222
2008	nowe new	6 504	15 096	3 888	17 712
	używane second hand's	–	4 833	235	4 598
	razem together	6 504	19 929	4 123	22 310
2009	nowe new	3 719	10 019	1 945	11 793
	używane second hand's	–	2 701	138	2 563
	razem together	3 719	12 720	2 083	14 356
2010	nowe new	3 605	16 120	2 184	17 541
	używane second hand's	–	2 790	172	2 618
	razem together	3 605	18 910	2 356	20 159
Ogółem In total		48 190	117 144	25 285	140 049
w tym: inclusive:					
nowe new		48 190	82 114	23 999	106 305
używane second hand's		–	35 030	1286	33 744

Źródło: Eurostat [2011]; GUS [2003–2010]. Source: Eurostat [2011]; GUS [2003–2010].

W polskim eksporcie dominowały ciągniki fabrycznie nowe, których udział w okresie objętym analizą wynosił od 92 do 98% (rys. 3).

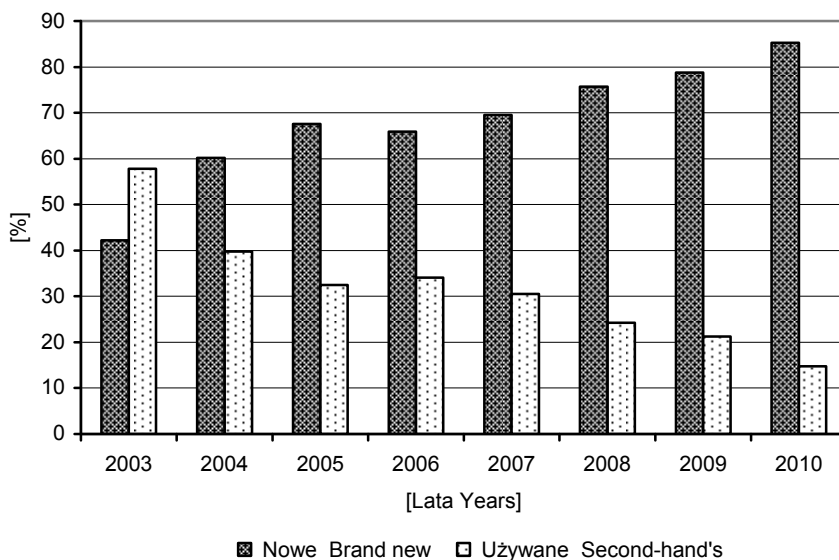
Podaż na rynek krajowy ciągników fabrycznie nowych była w 2010 r. o 134% większa niż w 2003 r., natomiast podaż ciągników używanych zmniejszyła się o 59%. Udział ciągników fabrycznie nowych w strukturze podaży zwiększył się w tym czasie z 54 do 87% (rys. 4).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i Eurostatu.
 Source: own elaboration based on CSO (GUS) and Eurostat data.

Rys. 1. Dynamika produkcji krajowej, importu, eksportu i podaży ciągników rolniczych w Polsce (stan w 2003 r. = 100)

Fig. 1. Dynamics of domestic production, import, export and supply of agricultural tractors in Poland (state in 2003 = 100)

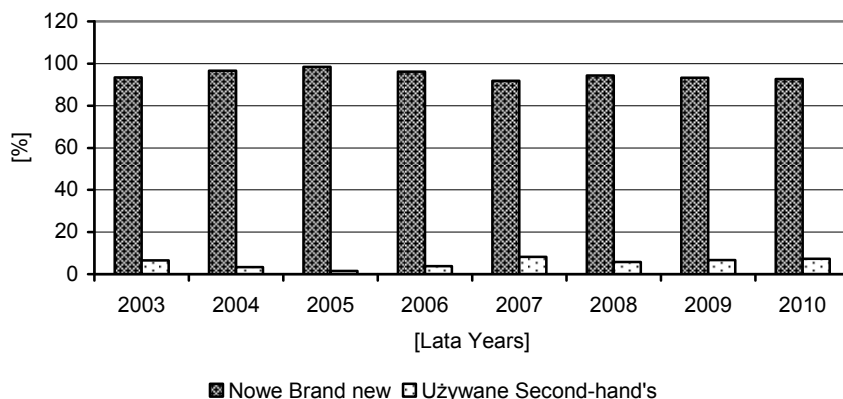

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i Eurostatu.
 Source: own elaboration based on CSO (GUS) and Eurostat data.

Rys. 2. Udział fabrycznie nowych i używanych ciągników rolniczych w strukturze importu w Polsce

Fig. 2. Percentage share of brand-new and second-hand's agricultural tractors in the structure of import in Poland

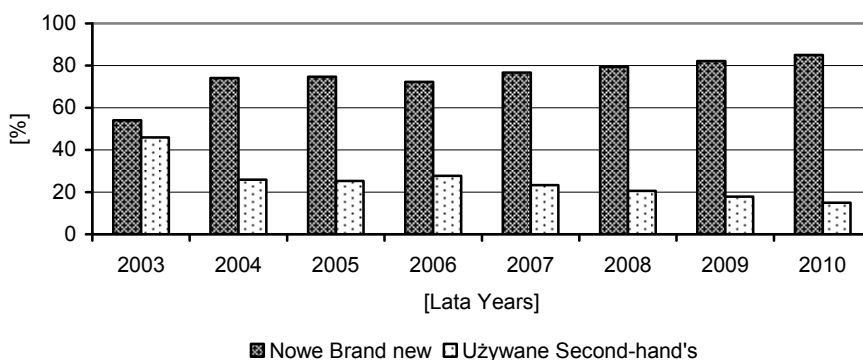
Podaż ciągników i kombajnów zbożowych w Polsce...

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i Eurostatu.
Source: own elaboration based on CSO (GUS) and Eurostat data.

Rys. 3. Udział fabrycznie nowych i używanych ciągników rolniczych w strukturze eksportu w Polsce

Fig. 3. Share of brand-new and second-hand's agricultural tractors in the structure of export in Poland

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i Eurostatu.
Source: own elaboration based on CSO (GUS) and Eurostat data.

Rys. 4. Udział fabrycznie nowych i używanych ciągników rolniczych w strukturze podaży w Polsce

Fig. 4. Share of brand-new and second-hand's agricultural tractors in the structure of supply in Poland

Podaż kombajnów zbożowych w latach 2003–2010

Produkcję, import, eksport i podaż kombajnów zbożowych w latach 2003–2010 charakteryzowała duża zmienność w czasie (tab. 2). W omawianym okresie wyprodukowano w Polsce łącznie 8,4 tys. tych maszyn (średnio 1 044 szt. ro-

Tabela 2. Podaż kombajnów zbożowych w Polsce
 Table 2. Supply of the combine-harvesters in Poland

Lata Years	Produkcja Production	Import	Eksport Export	Podaż krajowa Domestic supply
2003	610	4 098	741	3 967
2004	821	2 034	1 323	1 532
2005	1 197	2 220	2 359	1 058
2006	1 215	1 923	2 022	1 116
2007	997	1 785	1 487	1 295
2008	1 498	2 087	1 858	1 727
2009	786	1 189	1 290	685
2010	1 230	1 318	1 437	1 111
Razem In total	8 354	16 654	12 517	12 491

Źródło: Eurostat [2011]; GUS [2003–2010]. Source: Eurostat [2011]; GUS [2003–2010].

cznie). Import kombajnów zbożowych wyniósł w tym czasie 16,6 tys. szt. (średnio 2082 szt. rocznie), a eksport 12,5 tys. szt. (średnio 1 565 szt. rocznie). Łączna podaż na rynek krajowy wyniosła 12,5 tys. szt., czyli średnio 1 561 szt. rocznie).

Dostępne dane statystyczne odnośnie do importu i eksportu kombajnów zbożowych obejmują łącznie maszyny fabrycznie nowe i używane. Nie jest zatem możliwa analiza zmian struktury tych dostaw. Wiadomo jednak, że w 2003 r. dominowały w tej strukturze maszyny używane z importu, które stanowiły wówczas ok. 90%. Zmniejszenie importu maszyn używanych w następnych latach spowodowało zmniejszenie podaży w porównaniu ze stanem z 2003 r., czemu towarzyszyło prawdopodobnie zwiększenie udziału maszyn fabrycznie nowych w podaży, podobnie jak w przypadku ciągników.

Według wstępnych danych powszechnego spisu rolnego [GUS 2011b], liczba kombajnów zbożowych w 2010 r. wyniosła 152 tys. szt. i była o 29 tys. szt. większa niż w 2002 r. Tak duże zwiększenie stanu tych maszyn jest trudne do wytłumaczenia, zważywszy że ich podaż w okresie między kolejnymi spisami wyniosła 12,5 tys. szt. Dane z 2002 r. odnoszą się wprawdzie do gospodarstw rolnych o powierzchni użytków rolnych ponad 1 ha oraz jednostek niemających osobowości prawnej, jednak różnica wynikająca z tego tytułu nie może być aż tak duża. Nasuwa się pytanie, gdzie tkwi błąd – czy metoda szacunku zmian stanu maszyn na podstawie produkcji krajowej, importu i eksportu, zastosowana m.in. we wcześniejszych pracach [Analizy... 2011; Pawlak 2011], nie daje wiarygodnych wyników wskutek niepełnych danych, czy też błędem obarczone są wyniki powszechnego spisu rolnego?

Podsumowanie

W latach 2003–2010 produkowano w Polsce średnio 6 024 ciągników rocznie. Przeciętny import wyniósł 14 643 szt., a eksport 3 161 szt. rocznie. Łączna podaż na rynek krajowy wyniosła 140,0 tys. szt., czyli średnio 17 506 szt. rocznie.

Zjawiskiem niekorzystnym było zmniejszenie rocznej produkcji ciągników w Polsce, która w 2010 r. była o 38% mniejsza niż w 2003 r. Zmniejszył się też ich eksport (o 28%).

Podaż ciągników na rynek krajowy zwiększyła się o 46%, co było możliwe dzięki większemu o 67% importowi.

Korzystnym zjawiskiem było zwiększanie udziału ciągników fabrycznie nowych w strukturze podaży. Udział ten zwiększył się z 54% w 2003 r. do 87% w 2010 r.

W latach 2003–2010 wyprodukowano w Polsce łącznie 8,4 tys. kombajnów zbożowych. Średnia roczna produkcja w tym okresie wyniosła 1 044 szt. Import tych maszyn wyniósł 16,7 tys. szt. (średnio 2 082 szt. rocznie), a eksport 12,5 tys. szt. (średnio 1 565 szt. rocznie). Łączna podaż na rynek krajowy wyniosła 12,5 tys. szt., czyli średnio 1 561 szt. rocznie.

Bibliografia

Analizy rynkowe 2011. Rynek środków produkcji dla rolnictwa stan i perspektywy. Nr 38. Warszawa. IERiGŻ-PIB, ARR, MRiRW ss. 33.

Eurostat. European Commission. 2011. Statistic Database [online]. [Dostęp 26.08.2011]. Dostępny w Internecie: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database

GUS 2003–2011. Baza Danych Handlu Zagranicznego [online]. [Dostęp 26.08.2011]. Dostępny w Internecie: <http://hinex.stat.gov.pl/hinex/asp/index.aspx>

GUS 2011a. Produkcja wyrobów przemysłowych w 2010 r. [online]. [Dostęp 04.08.2011]. Dostępny w Internecie: http://www.stat.gov.pl/gus/5840_792_PLK_HTML.htm

GUS 2011b. Raport wyników. Powszechny Spis Rolny 2010. Warszawa ss. 92.

Pawlak J. 2011. Kombajny zbożowe w rolnictwie polskim w latach 1990–2009. Problemy Inżynierii Rolniczej. Nr 2 s. 39–45.

SUPPLY OF THE TRACTORS AND COMBINE-HARVESTERS ON POLISH MARKET WITHIN THE YEARS 2003–2010

Summary

Total production of the tractors in Poland within the period 2003–2010 reached 48.2 thousand (on average 6 024 tractors per year). Their import amounted to 117.1 thous. pcs. (on average 14 643 tractors per year), whereas an export attained 25.3 thous. tractors (on average 3 161 pcs. per year). Total supply on the Polish market amounted to 140.0 thousand tractors, i.e. on average 17 506 tractors a year. Annual production of the tractors decreased by 38%, while their export dropped down by 28%. On the other side, the import of tractors increased (by 67%), as well as their supply on the local market (by 46%). Percentage share of brand-new tractors in the supply rose from 54 to 87%. Within the years 2003–2010 total production of the combine-harvesters in Poland amounted to 8.4 thousand pcs. (on average 1044 machines per year). Import of combine-harvesters reached 16.6 thousand pcs. (on average 2 082 combines per year), whereas the export 12.5 thousand pcs. (on average 1 565 machines per year). Total domestic supply amounted to 12.5 thousand combine-harvesters, or annually 1 561 of these machines on average.

Key words: agricultural tractors, combine-harvesters, production, import, supply

Praca wpłynęła do Redakcji: 28.08.2011 r.

*Recenzenci: prof. dr hab. Czesław Waszkiewicz
prof. dr hab. Zdzisław Wójcicki*

Adres do korespondencji:

prof. dr hab. Jan Pawlak
Instytut Technologiczno-Przyrodniczy
Oddział w Warszawie
ul. Rakowiecka 32, 02-532 Warszawa
tel. 22 542-11-67; e-mail: j.pawlak@itep.edu.pl